

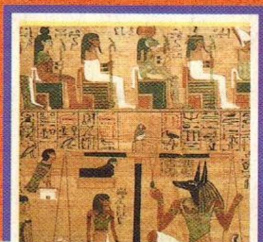
Wally zwiedza Świat!
2(54)

Wally poznaje historię świata!

TYGODNIK
®
CENA
3,50 zł

Starożytny EGIPT

Sekretne znaki

Faraonowie

Mumie

INDEKS 354910

NOWE ŁAMIGŁÓWKI ŻARTY I ZAGADKI

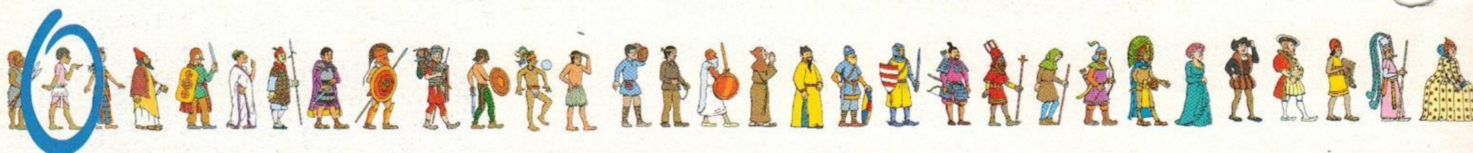
WITAJCIE, PODRÓŻNICY W CZASIE!

W TYM TYGODNIU WYRUSZAMY DO STAROŻYTNEGO EGIPTU, BY POZNAĆ FARAONÓW I ZAJRZEĆ DO GROBOWCÓW. ZAWINIEMY MUMIĘ, SPĘDZIMY DZIEŃ W SZKOLE PISANIA, POZNAMY ÓWCZESNĄ MODĘ I KANONY PIĘKNA. UFF, MAMY TYLE DO ZROBIENIA!

C M DIXON

Mieszkańcy Egiptu czcili setki bogów i bogiń. Amon był władcą bogów, a Nut boginią nieba. Wielu bogów przedstawiano w postaci zwierząt. Bastet (po lewej) była boginią-kotką. Nazywano ją także Paszt. Być może dlatego wołamy dziś: „a psik!", przeganiając koty!

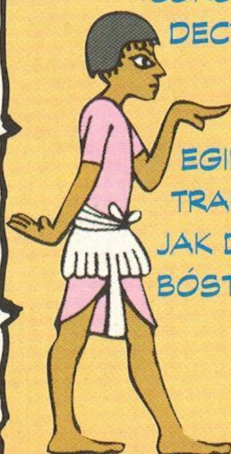

STAROŻYTNY EGIPT

GRANICE EGIPTU WYZNACZAŁ NIL ORAZ PUSTYNNE TERENY LEŻĄCE PO OBU JEGO BRZEGACH. W CZASIE WYLEWÓW RZEKA NAWADNIAŁA KRAJ.

COROCZNE WYLEWY DECYDOWAŁY O RYTMIE ŻYCIA MIESZKAŃCÓW EGIPTU. RZEKĘ TRAKTOWANO JAK DOBROCZYNNE BÓSTWO.

BRRR MAKABRA

EGIPCJANIE PRZYKRYWALI DUŻE RANY ŚWIEŻYM MIĘSEM I OWIJALI JE LNIANYM BANDAŻEM, MOCNO NASĄCZONYM MIODEM. NA BÓL ZĘBA ZALECANO ZGNIŁE WARZYWA, KOŃSKIE ŁAJNO I BŁOTO.

Ten kot, nazywany mau, jest potomkiem kotów udomowionych przez starożytnych Egipcjan. W Egipcie koty były święte - za ich zabicie można było być skazanym na śmierć. Gdy kot zdychał, cała rodzina goliła brwi na znak żałoby!

Y ARTHUS-BERGRAND – ARDEA LONDON LTD

KIEDY TO BYŁO?

5000 lat p.n.e.	LUDZIE ZACZYNAJĄ UPRAWIAĆ ZIEMIĘ W ŻYZNEJ DOLINIE NILU.
3000 lat p.n.e.	KRÓL MENES (NARMER) ZJEDNOCZYŁ EGIPT I ZOSTAŁ PIERWSZYM FARAONEM.
2600 lat p.n.e.	EGIPT W OKRESIE ROZKWITU. ZBUDOWANO SFINKSA I PIRAMIDY, A LUDZIE ZACZĘLI MUMIFIKOWAĆ ZMARŁYCH.
2000 lat p.n.e.	PO OKRESIE GŁODU EGIPT STAŁ SIĘ ZNÓW WIELKIM I SILNYM MOCARSTWEM.
1570 lat p.n.e.	PO WYPĘDZENIU NAJEŹDŹCÓW, ZWANYCH HYKSOSAMI, PRZEZ 400 LAT EGIPT BYŁ U SZCZYTU POTĘGI.
1100 lat p.n.e.	POCZĄTEK UPADKU EGIPTU. OSTATECZNIE ZOSTAŁ ZAJĘTY PRZEZ RZYMIAN PO ŚMIERCI KLEOPATRY, W 30 R. P.N.E.

SŁOWNICZEK

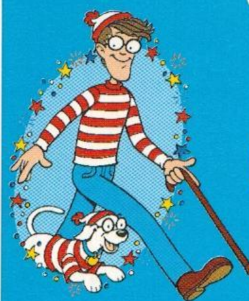
FARAON - KRÓL STAROŻYTNEGO EGIPTU. BYŁ CZCZONY JAK BÓG I MÓGŁ ROBIĆ, CO CHCIAŁ.

GŁÓD - KIEDY PLONY SĄ ZBYT MAŁE, NP. Z POWODU SUSZY LUB ZBYT OBFITYCH DESZCZÓW, NIE WYSTARCZA JEDZENIA DLA WSZYSTKICH.

MUMIA - ZACHOWANE MARTWE CIAŁO. W EGIPCIE MUMIĘ ZAWIJANO W LNIANE BANDAŻE!

PIRAMIDA - GEOMETRYCZNA BRYŁA O 4 TRÓJKĄTNYCH ŚCIANACH I PODSTAWIE KWADRATU. TAKI KSZTAŁT MIAŁY GROBOWCE FARAONÓW.

CZĘŚĆ 2

W DROGĘ!

PODRÓŻE W CZASIE
POTĘŻNI FARAONOWIE 2

SŁYNNI LUDZIE
ALE WIELKA GŁOWA! 4

KOMIKS
KRÓLOWA NILU 6

PODRÓŻE W CZASIE
GROBOWCE 8

DLA UWAŻNYCH 10

Z NOTATNIKA WENDY
EGIPSKIE KANONY PIĘKNA 12

PRZYGODY WALLYEGO
WALLY I KORONA FARAONÓW 14

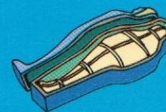
DOBRE POMYSŁY
SZKOŁA PISANIA 18

MOC POMYSŁÓW 20

SPRÓBUJ ODSZUKAĆ

NA STRONACH TEGO NUMERU UKRYTO SZEŚĆ RZECZY. CZY POTRAFISZ ODNALEŹĆ JE WSZYSTKIE? PONADTO POSZUKAJ DWADZIEŚCIA EGIPSKICH KOTÓW, TAKICH JAK TEN PO PRAWEJ STRONIE.

PODRÓŻE W CZASIE

POTĘŻNI FARAONOWIE

W RĘKACH JEDNEGO CZŁOWIEKA SKUPIAŁA SIĘ WŁADZA NAD CAŁYM EGIPSKIM PAŃSTWEM!

Wielki władca...

Faraon zajmował najwyższe stanowisko w starożytnym Egipcie. Był królem i nikt nie miał większej władzy od niego. Posiadał wszystko: ziemię, zwierzęta, budynki, nawet ludzi!

...i bóg!

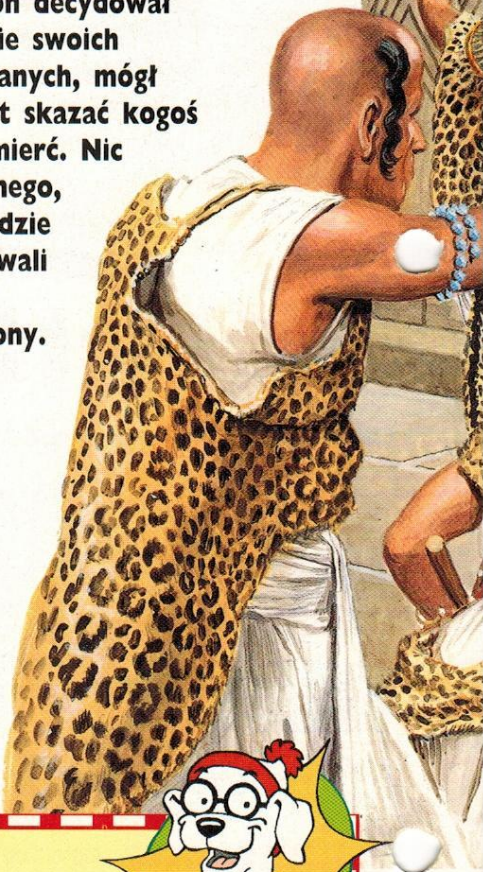
Mieszkańcy Kraju nad Nilem wierzyli, że faraon jest bogiem. Ludzie klękali i całowali ziemię, po której przeszedł. Ulubiony dworzanin mógł dostąpić zaszczytu pocałowania królewskiej nogi! Każdy egipski król miał pięć imion, ale żadnego z nich nie używano. Zamiast tego nazywano go faraonem, co znaczy „wielki dom". To musiało brzmieć naprawdę dziwnie – jakbyśmy króla Władysława Jagiełłę nazywali „Zamkiem Wawelskim".

Królewskie szaty

Życie faraona było nieustającą ceremonią. Słudzy dbali o niego. Po kąpieli, goleniu i osuszeniu ciała nacierali jego skórę specjalnym wonnym olejkiem. Zaraz potem ubierali go w specjalne szaty. Faraona było łatwo rozpoznać. To jedyna osoba, która miała prawo nosić koronę i fałszywą brodę! Poza tym władca trzymał w ręku zakrzywioną laskę w kształcie pastorału. Była ona oznaką jego władzy. W drugiej ręce faraon trzymał mały bicz podobny do cepa.

Faraon decydował o losie swoich poddanych, mógł nawet skazać kogoś na śmierć. Nic dziwnego, że ludzie oddawali mu pokłony.

A B C D E

F G H I J

SMUKŁE KOTY

CZY MACIE POMYSŁ, JAK POŁĄCZYĆ TE DUMNE KOTY W PARY?

- JAK SIĘ NAZYWAŁ WSZĘDOBYLSKI FARAON?
- TU-I-TAM ON!

BRRR MAKABRA!

FARAONOWIE MIELI SETKI NIEWOLNIKÓW SPEŁNIAJĄCYCH KAŻDE ICH ZACHCIANKI. RÓWNIEŻ FIGURY SŁUG STAŁY W ICH GROBOWCACH. MIELI DBAĆ O FARAONÓW PO ŚMIERCI. CZASAMI POSUWANO SIĘ JESZCZE DALEJ - MORDOWANO SŁUŻĄCYCH I GRZEBANO ICH ZE ZMARŁYM FARAONEM.

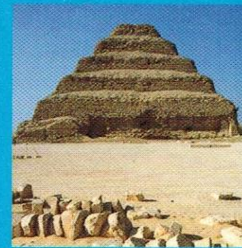
Ciężka praca?

Gdy władcę bolała głowa, wszyscy Egipcjanie wierzyli, że będą mieli zły dzień! Król musiał być zręcznym myśliwym, polować na lamparty i inne dzikie zwierzęta! Codziennie ofiarowywał jedzenie bogom, by zapewnić państwu pomyślność. Poddani oczekiwali, że zawsze poprowadzi armię do zwycięstwa. Oj, wcale nie było tak lekko być faraonem!

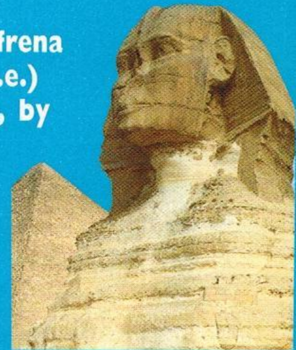
Więzy rodzinne

Żeby książę mógł zostać faraonem, koniecznie musiał ożenić się z najstarszą córką króla. Niekiedy oznaczało to poślubienie własnej lub przyrodniej siostry!

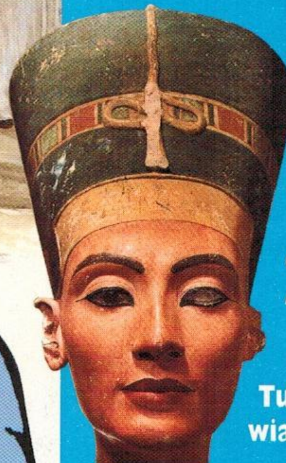
SŁYNNA PIĄTKA

ZEFA

Dżeser (2630-2611 p.n.e.) kazał zbudować piramidę. Myślał, że to drabina do bogów.

GOEBEL - ZEFA

Niewolnicy Chefrena (2520-2494 p.n.e.) wznieśli Sfinksa, by bronił świątyni władcy. Sfinks ma 20 m wys., głowę Chefrena, a tułów lwa.

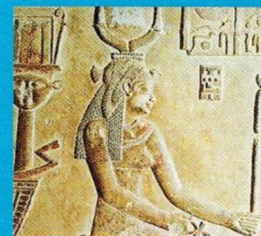

WERNER FORMAN ARCHIVE

Echnaton (1367-1350 p.n.e.) i Nefertiti, jego żona, (po lewej), nakazali czcić boga słońca, Atona, co im się jednak nie udało. Następny faraon, Tutenchamon, wrócił do wiary w dawne bóstwa.

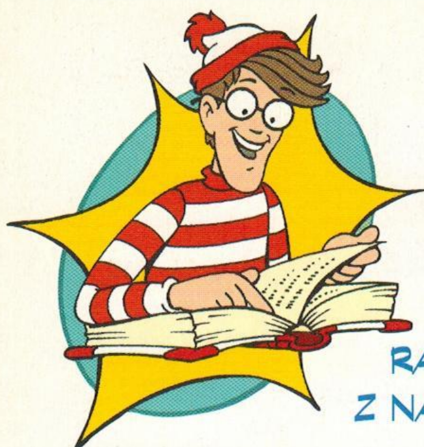

WERNER FORMAN ARCHIVE

Tutenchamon (1350-1341 p.n.e.) został faraonem w wieku 8 lat! Stał się znany po odkryciu jego grobowca pełnego bogactw.

E. T. ARCHIVE

Kleopatra (51-30 p.n.e.) była władczynią piękną i mądrą. Podróżowała do Rzymu i spotkała tam Juliusza Cezara. Miała z nim syna Cezariona.

Ale WIELKA GŁOWA!

RAMZES II, ZWANY TEŻ WIELKIM, BYŁ JEDNYM Z NAJWIĘKSZYCH FARAONÓW EGIPSKIEGO IMPERIUM.

Długowieczny

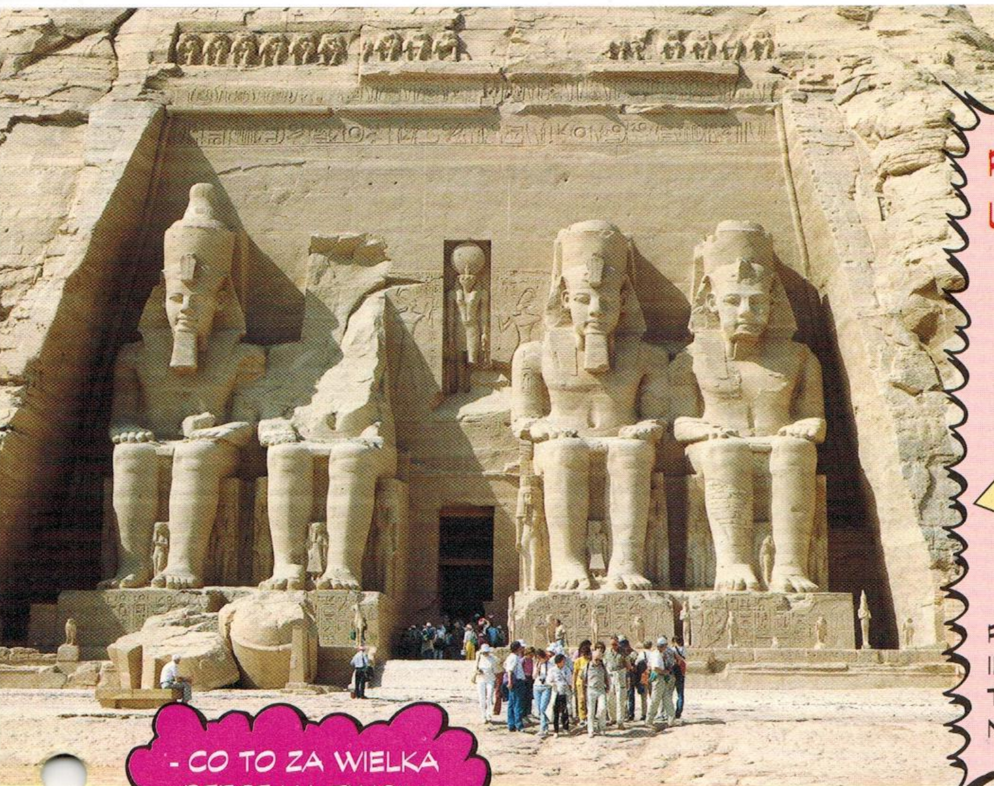
Ramzes II został faraonem w 1290 p.n.e. Rządził Egiptem przez 67 lat i miał 90 lat w chwili śmierci. Biedni egipscy chłopi byli szczęśliwi, świętując jego 30 rocznicę panowania! Ramzes II miał ponad 100 żon i przeszło 200 dzieci! Na następcę tronu wybrano jego trzynastego syna. Ramzes żył bardzo długo, jego synowie umarli przed nim. Mumię Ramzesa odkryto w 1881 r. Po 3000 lat wciąż miał zęby, włosy i skórę. Ramzes był gruby, gdyż po wysuszeniu tłuszczu zostały ogromne fałdy skóry na jego ciele!

Posągi Ramzesa II i świątynie malowano jasnymi, wyrazistymi kolorami. Ludzie, patrząc na nie, nabierali przekonania o potędze swojego władcy. Z biegiem czasu farba wypłowiała.

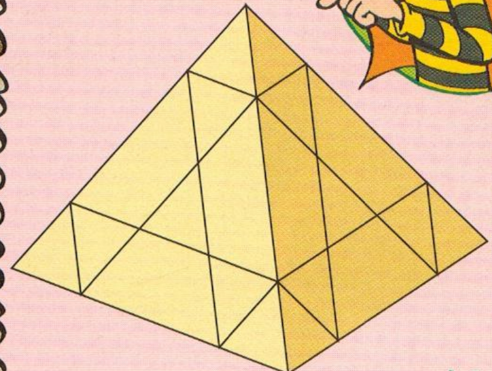

E T ARCHIVE

PIRAMIDALNA UKŁADANKA

PRZYJRZYJCIE SIĘ UWAŻNIE ILUSTRACJI I ODPOWIEDZCIE, ILE TRÓJKĄTÓW MOŻNA ODNALEŹĆ NA ŚCIANACH PIRAMIDY?

- CO TO ZA WIELKA RZECZ NA TWOIM KARKU? O, PRZEPRASZAM, TO PRZECIEŻ TWOJA GŁOWA...

Budowle-giganty

Ramzes II zbudował wiele świątyń w Egipcie, które świadczyły o jego potędze. Ich budynki zdobiły ogromne posągi Ramzesa II! Najsłynniejsza świątynia została wykuta w skalnej ścianie w Abu Simbel.

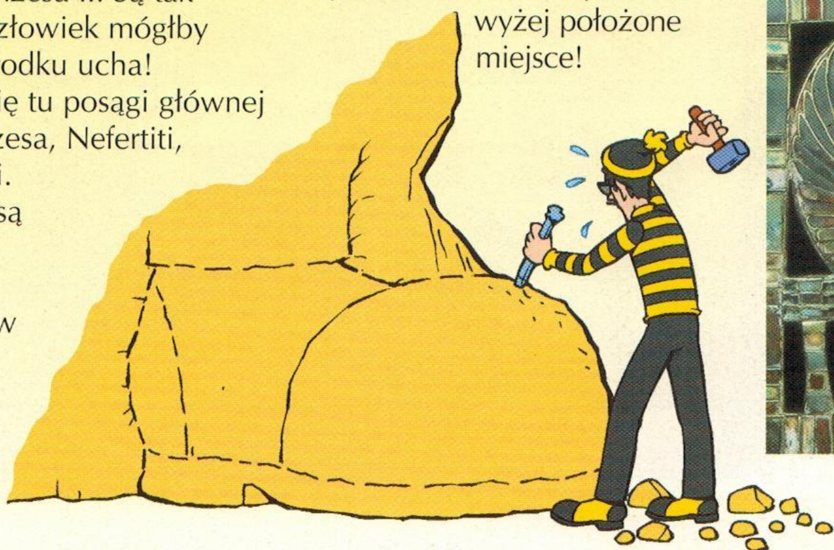
Co za uszy!

U wejścia do świątyni w Abu Simbel stoją cztery ogromne posągi Ramzesa II. Są tak duże, że człowiek mógłby usiąść w środku ucha! Znajdują się tu posągi głównej żony Ramzesa, Nefertiti, i ich dzieci. Te rzeźby są znacznie mniejsze od posągów faraona!

Spójrzcie na turystów przed świątynią w Abu Simbel i porównajcie ich rozmiary z posągami Ramzesa! Posągi są naprawdę imponujące!

Asuańska tama

W latach 60. budowa tamy w Asuanie spowodowała, że świątynie w Abu Simbel znalazłyby się pod wodą. Mało brakowało, a nikt by ich więcej nie oglądał. Dlatego zostały zabrane ze swojego miejsca nad brzegiem Nilu. Kosztem wielu milionów dolarów budowle pocięto pieczołowicie na kawałki i przeniesiono w bezpieczne, wyżej położone miejsce!

Pobici Hetyci?

Ramzes II kazał ozdobić wiele świątyń pięknymi płaskorzeźbami i hieroglifami, głoszącymi jego chwałę jako dobrego wojownika. Faraon poprowadził swoją armię do bitwy z Hetytami. Egipskie zapiski mówią, że Ramzes II walczył jak lew i zwyciężył prawie w pojedynkę! Według źródeł hetyckich to oni wygrali. Prawdopodobnie był remis – bitwa nie została rozstrzygnięta.

Ramzes II miał wiele pięknej biżuterii. Tę nosił na piersi.

BRIDGEMAN ART LIBRARY

KRÓLOWA NILU

NA CZELE EGIPSKIEGO PAŃSTWA MÓGŁ STANĄĆ WYŁĄCZNIE MĘŻCZYZNA. A JEDNAK PEWNA KOBIETA IMIENIEM HATSZEPSUT MIAŁA INNE ZDANIE NA TEN TEMAT...

Hatszepsut urodziła się około 1530 roku p.n.e. Była córką faraona Totmesa I. Jeszcze gdy była dzieckiem, wydano ją za przyrodniego brata o tym samym imieniu, co ojciec. Kiedy Totmes I umarł, mąż Hatszepsut wstąpił na tron. Poddani jednak bardziej cenili królewską małżonkę i ją uważali za prawdziwą władczynię.

Mąż królowej zmarł w 1490 roku p.n.e. Ponieważ Totmes III był wciąż jeszcze bardzo młody, faktyczną władzę nad Egiptem sprawowała Hatszepsut. Sama włożyła sobie na głowę świętą koronę Egiptu i nazwała „Królem". Ubierała się jak mężczyzna i nawet nosiła brodę faraona. Tak bardzo spodobało się jej rządzenie, że nie chciała zrezygnować z tronu, nawet gdy jej pasierb i jednocześnie bratanek dorósł już do przejęcia władzy. Rządziła Egiptem przez 20 lat.

1 Hatszepsut rządziła w imieniu pasierba, który był zarazem jej bratankiem. Gdy raz była w świątyni, wykorzystała szansę...

2 Hatszepsut koronowała się na władcę państwa. Ubierała się jak wszyscy faraonowie – mocowała na podbródku nawet sztuczną brodę.

3 Jednym z pierwszych poleceń królowej było wysłanie statków do odległej krainy Puntu. Okręty miały przywieźć stamtąd drogocenne i bardzo rzadkie towary.

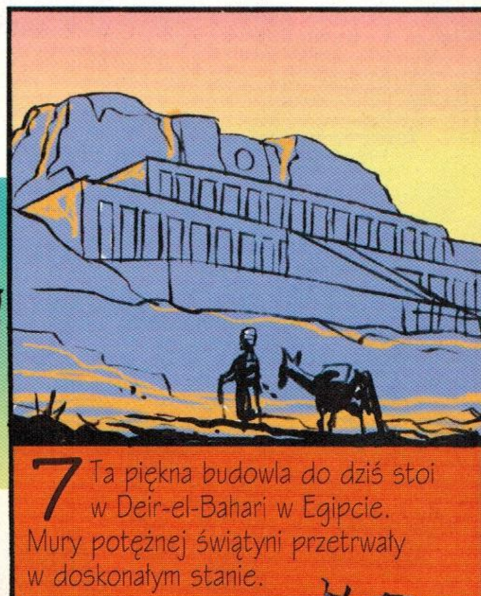
4 Gdy statki handlowe powróciły do Egiptu, w ładowniach okrętów było wiele wspaniałych i dziwnych towarów.

5 Jak wszyscy faraonowie, Hatszepsut lubiła stawiać potężne budowle. Rozkazała sługom zbudować olbrzymie kamienne kolumny zwane obeliskami.

6 Potem władczyni rozkazała architektom zaprojektować okazałą świątynię poświęconą jej oraz jej ojcu.

7 Ta piękna budowla do dziś stoi w Deir-el-Bahari w Egipcie. Mury potężnej świątyni przetrwały w doskonałym stanie.

8 Gdy Totmes III dorósł, zapragnął rządzić Egiptem. Ale Hatszepsut w dalszym ciągu nie chciała oddać władzy. Czuła się do tego stopnia bezpiecznie, że powierzyła nawet Totmesowi dowództwo armii.

9 Totmes objął rządy po śmierci macochy w roku 1469 r. p.n.e. Nie wiadomo, czy Hatszepsut zmarła śmiercią naturalną, czy też zabito ją na rozkaz pasierba...

PODRÓŻE W CZASIE

GROBOWCE

MIESZKAŃCY KRAJU NAD NILEM SPĘDZALI SPORO CZASU, SZYKUJĄC SIĘ DO ŻYCIA NA TAMTYM ŚWIECIE.

W CZASIE ZAWIJANIA W BANDAŻE MÓWI MUMIA DO MUMII:
- ALE JESTEM ZAKRĘCONA!

Życie po życiu

Dawno temu Egipcjanie wierzyli, że po śmierci czeka ich kolejne życie. By w przyszłym życiu miło spędzać czas, zapełniali swoje grobowce ubraniami, klejnotami, meblami i jedzeniem. Wkładali nawet figury służących, którzy mieli im usługiwać! Największe znaczenie przykładali jednak do zachowania ciał zmarłych. Sądzili, że będą im potrzebne w następnym życiu!

BRRR MAKABRA!

BALSAMIŚCI WYJMOWALI Z CIAŁA PŁUCA, WĄTROBĘ, ŻOŁĄDEK I WNĘTRZNOŚCI, BY JE WYSUSZYĆ. POTEM WKŁADALI JE DO OSOBNYCH POJEMNIKÓW - URN KANOPSKICH. KANOPY BYŁY UMIESZCZANE W GROBOWCU RAZEM Z MUMIĄ.

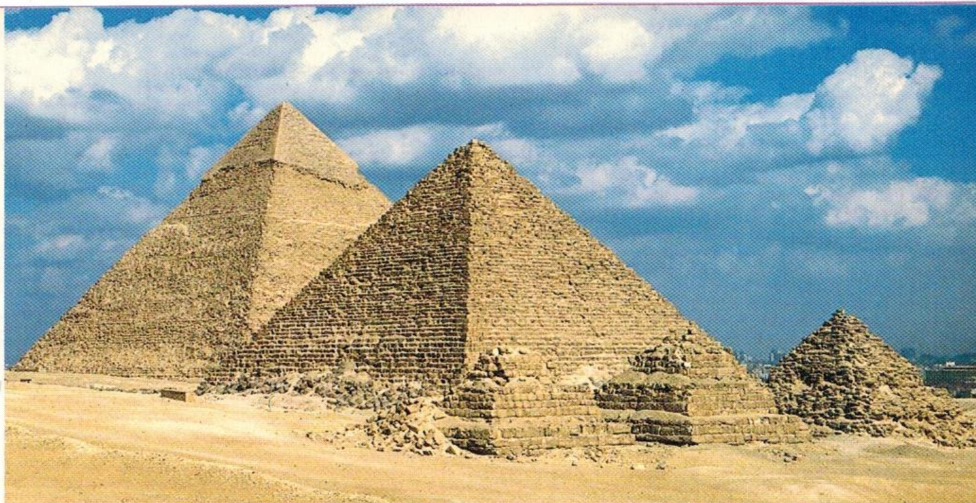
Balsamiści nie bandażowali wyłącznie ludzi. Starożytni Egipcjanie mumifikowali swoje koty oraz krokodyle, pawiany, a nawet ptaki!

Mumifikacja

Ciała zmarłych ludzi (albo zwierząt) były zabezpieczone poprzez mumifikowanie. Zręczni ludzie, zwani balsamistami, byli szkoleni do tej pracy. Najpierw wyjmowali mózg, wyciągając go przez nozdrza. Potem rozcinali brzuch i usuwali wnętrzności. Następnie ciało zanurzano w roztworze sody, by je zakonserwować i powstrzymać gnicie. Wyjmowano je po około 40 dniach i suszono.

Owijanie

Brzuch wypełniano wonnymi ziołami, po czym ciało owijano od stóp do głowy lnianymi bandażami o długości 300-400 m. Magiczne przedmioty, czyli amulety, wkładano między bandaże, by przyniosły szczęście na tamtym świecie. Potem nakładano maskę z namalowaną twarzą zmarłej osoby. Bogaci ludzie mieli maski ze złota. Mniej zamożni – maski wytłoczone z papieru! Biedaków nie mumifikowano, bo to było kosztowne! Ich ciała przetrwały, pochowane w gorącym piasku, co wysuszyło je lepiej, niż mogliby to zrobić balsamiści!

ZEFA

Piramidy są ogromnymi grobowcami zbudowanymi dla faraonów i ich rodzin. Do ich budowy zmuszano biednych chłopów!

W skrzyni

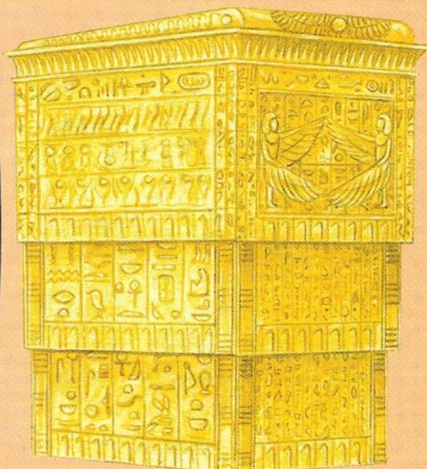
Ciało wkładano do malowanej drewnianej trumny w kształcie mumii. Na pogrzebie kapłan odprawiał ceremonię Otwarcia Ust. Dotykał twarzy mumii, aby zmarły mógł oddychać, widzieć i słyszeć w następnym życiu.

Grabieżcy grobów

Pierwsi faraonowie kazali wznosić piramidy do przechowywania ich trumien. Wielkość piramid miała świadczyć o potędze władców, ale przyciągała też rabusiów. Dlatego późniejsze królewskie groby wykuwano w skale w Dolinie Królów. W odkrytym grobowcu Tutenchamona znaleziono mnóstwo skarbów. Trumna była ze złota!

W SARKOFAGU

Mumię faraona wkładano do kilku drewnianych trumien, a te do kamiennego sarkofagu. Potem umieszczano je w trzech skrzyniach malowanych złotem.

kamienna pokrywa sarkofagu

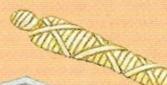
druga trumna

malowana trumna

mumia

sarkofag z kamienia

ZAGADKOWY KLEJNOT

ZNAJDŹ NA ZŁOTYM SKARABEUSZU 6 SŁÓW ZWIĄZANYCH Z GROBOWCAMI.

CO ZA BUDOWA!

OTO PIRAMIDALNA ŁAMIGŁÓWKA, PRZYJACIELE! EGIPSKICH BUDOWNICZYCH JEST TU NIEMAL TYLE, ILE ZIARENEK PIASKU. ZAŁOŻĘ SIĘ, ŻE NIKT NIE PŁACZE ZA MUMIĄ KRÓLA! CZY MOŻECIE MNIE ODNALEŹĆ WŚRÓD TEGO CHAOSU? POTEM POSZUKAJCIE TEŻ:

- MĘŻCZYZNY CZYTAJĄCEGO ZWÓJ PAPIRUSU.
- PIĘĆ LASEK FARAONA.

• CZŁOWIEKA, KTÓREGO SPOTKAŁA STRRRASZNA NIESPODZIANKA.

• TRZECH MUMII... CHYBA DOKĄDŚ UCIEKAJĄ.

• PRAWIE ROZEBRANEGO BUDOWNICZEGO I INNEGO, KTÓRY SIĘ ZAKOCHAŁ.

ILE ZŁOTYCH NAKRYĆ GŁOWY, TAKICH JAK TO, WIDZISZ NA OBRAZKU?

ZNAJDŹ TEŻ TARCZĘ WOJOWNIKA, KTÓREGO POZNAMY ZA TYDZIEŃ. DO ZOBACZENIA!

- DLACZEGO MUMIE ZAWIJANO W BANDAŻE Z LNU?
- BO W EGIPCIE NIE LUBILI OWIJAĆ NICZEGO W BAWEŁNĘ.

Z NOTATNIKA WENDY

EGIPSKIE KANONY PIĘKNA

MIESZKAŃCY EGIPTU UWIELBIALI PIĘKNE STROJE I DBALI O SWÓJ WYGLĄD W TYM ORAZ... W NASTĘPNYM ŻYCIU.

Pomaluj twarz

Zarówno mężczyźni, jak i kobiety robili makijaż. Im ważniejsza osoba, tym mocniej się malowała. Kosmetyki, takie jak cienie do powiek, róż i szminka wytwarzano ze sproszkowanych minerałów: ołowiu, miedzi i tlenku żelaza. Mieszano je z wodą i olejkiem.

Egipcjanie golili głowy i nosili peruki. Zamożna dama, idąc na przyjęcie, umieszczała na czubku głowy woskowy stożek nasączony pachnidłami. Gdy wosk topił się, perfumy spływały po peruce.

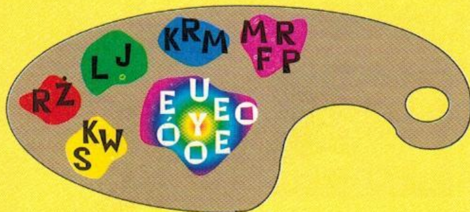
Słodki zapach

Zamożni Egipcjanie lubili ładnie pachnieć. Nacierali swoje ciała wonnymi olejkami. Często robili to za nich ich niewolnicy. Nosili też ze sobą pojemniczki ze złota i kości słoniowej z perfumami, by skropić się ulubionym zapachem w ciągu dnia.

PALETA SŁÓW

NA PALECIE „ROZLAŁO SIĘ" PIĘĆ SŁÓW ZWIĄZANYCH Z MAKIJAŻEM. SAMOGŁOSKI ZLAŁY SIĘ W PLAMĘ. CZY UMIESZ ZŁOŻYĆ TE SŁOWA?

THE BRIDGEMAN ART LIBRARY

W grobowcach odnajdywano cienie do powiek, perfumy, pachnące olejki i... kremy przeciw zmarszczkom! Już wtedy dbano o urodę.

THE BRIDGEMAN ART LIBRARY

THE BRIDGEMAN ART LIBRARY

To przedmioty z grobowca Egipcjanki: lusterko, małe miski do mycia, barwiczka do twarzy i drogie kamienie.

Bez włosów!

Egipcjanie uważali, że włosy są nieczyste. Kobiety i mężczyźni golili głowy. Dzieci także miały wygolone głowy, oprócz małego kosmyka nad uchem, który nazywano „lokiem młodości". Kapłani usuwali sobie włosy z głowy i reszty ciała!

Bogaci Egipcjanie ozdabiali białe szaty biżuterią ze złota i turkusów. Ubodzy ludzie nosili szklane paciorki.

Pusta szafa

Ubodzy mieszkańcy starożytnego Egiptu nie mieli wielu ubrań. Przez większą część roku było gorąco, więc wieśniacy i słudzy zakładali na siebie minimalną ilość odzieży. Dzieci często biegały na golasa.

- ZA CO MUMIE RZUCAŁY KLĄTWY NA RABUSIÓW GROBOWCÓW?
- ZA TO, ŻE ZABIERALI IM KOSMETYKI!

Wieczne piękno

Egipcjanie wierzyli, że po śmierci przechodzą do innego świata. Chcieli w nim wyglądać równie ładnie, jak w tym. Dlatego wkładano do trumny wszystkie środki upiększające, których zmarły używał za życia.

Strojni i modni

Każdy strój uszyty był z lnianej tkaniny. Ludzie przędli ją z włókien lnu. Biedni nosili tylko przepaski na biodrach sięgające do połowy uda lub tuniki. Ludzi majętnych stać było na tuniki fałdowane lub nawet plisowane. Kobiety nosiły długie, wąskie i proste suknie. Len był trudny do prania. Bogaczom pranie robili służący. Odzież płukano i rozkładano na kamieniach, by wyschła.

RADY DLA URODY

Egipcjanki używały także czerwonego barwnika, zwanego henną. Robiono go z liści i wierzono, że odsuwał niebezpieczeństwo. Damy malowały sobie henną paznokcie, wnętrze dłoni i podeszwy stóp.

WALLY I KORONA FARAONA

Coś dziwnego dzieje się w Kraju nad Nilem. Wally i Szczek wyruszają na odkrycie tajemnicy.

Wszystkie mrówki wyglądają tak samo – powiedział Wally, oglądając w akwarium swoją hodowlę mrówek.

– Hau! – zgodził się Szczek.

– Spróbujmy przyjrzeć się jednej z nich – ciągnął Wally.

– Zobaczymy, dokąd pójdzie.

Szczek przytknął nos do szklanej ścianki.

Przez kilka minut z napięciem śledzili samotną mrówkę. Nagle rozległ się głośny huk i pokój wypełnił się dymem: w magicznym obłoku zjawił się Białobrody. Połą płaszcza rozgonił kłęby dymu i uśmiechnął się.

– Witajcie!

– Och, Białobrody! – jęknął Wally. – Przez ciebie straciłem mrówkę z oczu i teraz już nie odróżnię jej od pozostałych.

– Ale ja przybyłem tu po to, by zapytać, czy nie przywieźlibyście mi piasku. To szczególny piach, potrzebny do zaklęć – wyjaśnił czarodziej. – Pochodzi z terenu budowy sprzed wielu wieków. Dokładnie z grobowca w egipskiej Dolinie Królów.

– Ruszajmy więc! – zawołał Wally.

– Hau! – poparł go Szczek.

W starożytnych Tebach zjawili się akurat w porze przygotowań do obchodów święta boga słońca Ra. Uroczystości zaczynały się od procesji. Faraon i setki jego kapłanów ćwiczyli marsz po świętej drodze, wiodącej od świątyni w Karnaku do świątyni w Luksorze. Faraon miał na głowie oślepiającą

blaskiem koronę. Przygotowania obserwował jakiś pasiasty osobnik: to był, oczywiście, Lewus.
– Milutka korona – mruknął złośliwie.
– Pasowałaby do mojej kolekcji, hi, hi.
Odsunął się od maszerujących i w ukryciu zaczął układać chytry plan zdobycia korony.
Tymczasem Wally i Szczek przedstawili się faraonowi. Przerwał im dowódca królewskiej straży, który z impetem wpadł do komnaty.
– O, wielki faraonie! – zawołał, kłaniając się tak nisko, że niemal stuknął czołem o posadzkę. – Chodzą plotki, że ktoś chce skraść twą świętą koronę. Musimy natychmiast odwołać paradę.
– Nie! – zaprotestował natychmiast faraon.
– Jestem władcą Egiptu. Nikt nie ośmieli się mnie okraść. Czyż nie?
– Może założyłbyś zwyczajną koronę?
– zaproponował Wally.
Jednak najwyższy kapłan wyjaśnił chłopcu, że faraon bezwzględnie musi włożyć właśnie tę właściwą koronę.
Wally wpadł na kolejny pomysł i podzielił się nim z faraonem. Królowi spodobał się on tak bardzo, że wezwał rzemieślników i polecił im zrobić to, co proponował Wally. Czekało ich dużo pracy, jeśli mieli zdążyć przed rozpoczęciem procesji!

Gdy w dzień uroczystości słońce wzeszło nad horyzontem, jego promienie oświetliły tłum stojący po obu stronach świętej drogi. Poddani faraona stali przez wiele godzin w ciemnościach nocy, aby zająć jak najlepsze miejsce. Teraz cierpliwie czekali w nieznośnym upale. Rozległ się dźwięk trąb, otwarły się ogromne wrota świątyni i kapłani ruszyli w procesji. Tłum westchnął ze zdumienia. Każdy kapłan odziany był w identyczną, lnianą, białą szatę i każdy miał na głowie... królewską koronę! Rzemieślnicy wykonali wiele jej kopii ze zwojów papirusu pomalowanego złotą farbą. Dlatego wszystkie fałszywe korony wyglądały tak samo jak prawdziwa.
– Co u licha...! – Lewus nie wierzył własnym

oczom. – Rety! Nie odnajdę w tym tłumie oryginalnej! Wyglądają identycznie! Mrucząc ze złością, przepchał się do tyłu.
– Hau! – Szczek wypatrzył Lewusa, który skierował się właśnie na plac koło świątyni. Przyjaciele nie mogli jednak ruszyć w pościg, ponieważ drogę zajęli kapłani. Wally poprosił dowódcę straży, by rozejrzał się za podejrzanym osobnikiem w pasiastym sweterku. Czekali niecierpliwie, aż długa procesja przejdzie przed nimi.
– Nie ma się co martwić – rzucił Wally.
– Sweter Lewusa widać na milę!
Wreszcie ukazali się ostatni kapłani z bębnami. Strażnicy, Wally i Szczek mogli rozpocząć poszukiwania.
Skręcili biegiem za róg i jak wryci zatrzymali się na skraju placu. To, co zobaczyli, było po prostu niemożliwe: po placu krążyły setki Lewusów! Ten spryciarz, uciekając, rozdawał pasiaste swetry i teraz tłumy Egipcjan miały na sobie identyczne swetry. Przyjaciele nie wiedzieli, gdzie jest prawdziwy Lewus!

Faraon uznał całą historię za zabawną.
– Musisz przyznać, Wally, że twój pomysł był bardzo dobry – powiedział.
– Udał się aż dwukrotnie!
Wszyscy zgodzili się z królem.
Faraon zaprosił przyjaciół, by wraz z nim przeprawili się na drugą stronę Nilu i zobaczyli, jak pracują rzemieślnicy, którzy wykonali fałszywe korony. Wrócili już do wykańczania grobowca faraona. Kilku malowało na ścianach wewnętrznych komnat bóstwa i sceny z życia faraona. Wally obejrzał malunki, a potem zebrał trochę piasku dla Białobrodego i swego akwarium z mrówkami.
Szczek nie rozumiał, po co było tyle zamieszania: przecież każdy piach pachnie tak samo!

KONIEC

ZA TYDZIEŃ LEWUS PRZEKONNUJE SIĘ, ŻE NIE WARTO BYĆ NATARCZYWYM.

DOBRE POMYSŁY

SZKOŁA PISANIA

PISANIE TO WAŻNA UMIEJĘTNOŚĆ, ALE WCALE NIE JESTEM PEWIEN, CZY CHCIELIBYŚCIE CHODZIĆ DO SZKOŁY W STAROŻYTNYM EGIPCIE!

Trudne lekcje

Dziewczynek wcale nie uczono czytania i pisania, chłopców – tylko niektórych. Gdy mieli sześć lat, szli do szkoły pisarzy i uczyli się w niej przez 20 lat. Zamiast 32 liter alfabetu, tak jak u nas, musieli nauczyć się 700 różnych znaków! Znaki te nazywamy hieroglifami. Niektóre z nich były obrazkami przedstawiającymi rzecz, którą oznaczały. Inne reprezentowały głoski, tak jak nasze litery.

Uczniowie całymi godzinami przepisywali hieroglify. Niektóre znaki wyrażały głoski, na przykład zamiast litery „M" rysowano sowę. Inne były symbolami konkretnych rzeczy. Znak ⊓ oznaczał dom. Pisarze uczyli się pisma prostszego do codziennego użytku.

KIM BYŁ PISARZ?

PISARZE (INACZEJ SKRYBY) JAKO JEDYNI W STAROŻYTNYM EGIPCIE, UMIELI CZYTAĆ, PISAĆ I RACHOWAĆ. LUDZIE PŁACILI IM ZA PISANIE LISTÓW I NOTOWANIE, TAK JAK WYNAGRADZA SIĘ ZA TO DZISIAJ SEKRETARKI. SŁOWO „SKRYBA" POCHODZI Z JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO.

Narzędzia pracy

Egipcjanie wynaleźli papirus. Powstał on z cienkich trzcinowych pasków, układanych na krzyż, a następnie prasowanych w arkusze. Papirus był zbyt cenny, by chłopcy mogli go używać do nauki pisania. Zamiast piór używano cienkich pędzelków. Zanurzano je w wodzie, a potem pocierano o czarny lub czerwony tusz w kostce, który przypominał znane Wam farby plakatowe.

Ten rysunek pochodzi z „Księgi Umarłych". Hieroglify opisują, jak bogowie ważą serca zmarłych!

Pilna nauka!

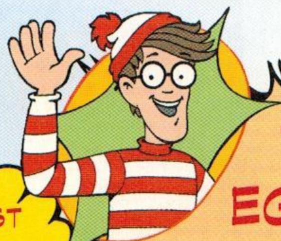
Wyobraźcie sobie, jak trudno pisać pędzelkiem na kawałkach naczyń, siedząc ze skrzyżowanymi nogami na podłodze! W dodatku za błąd surowo karano. Jeden ze staroegipskich zwojów pt.: „Przestroga dla uczniów" głosił, że chłopcy mają uszy w... pupie. Dlatego egipscy nauczyciele twierdzili, że bijąc chłopców, zmuszają ich do uwagi!

Praca

Pisarz był kimś ważnym w starożytnym Egipcie. Większość ludzi potrzebowała go, żeby przeczytał im listy. Student, który skończył szkołę z wysoka oceną, mógł otrzymać pracę w administracji. Tacy pisarze notowali zapłacone przez ludność podatki lub, pracując w sądzie, zapisywali, co powiedzieli sędziowie. Jeśli pisarz zostawał zarządcą prowincji, był nazywany „nomarchą"!

Imhotep miał zostać pisarzem. Zaprojektował pierwszą piramidę dla faraona Dżesera!

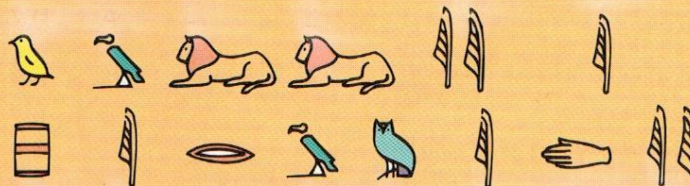

- JAKIE PISMO JEST UŻYWANE NA SZCZYCIE PIRAMIDY?

- PISMO NAJWYŻSZEJ JAKOŚCI!

TAJEMNICZE EGIPSKIE HIEROGLIFY

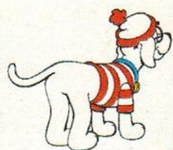
UŻYJ HIEROGLIFÓW WALLY'EGO Z PRAWEJ STRONY, ABY ODCZYTAĆ PONIŻSZĄ INFORMACJĘ!

A
B
C
D
F
G
CH
I
J
K
L
M
N
P
Q
R
S
T
W
Y
Z

ŁAMIGŁÓWKI Z PRZESZŁOŚCI

WITAJCIE, SZARADZIŚCI! ROZWIĄŻCIE TE ZAGADKI, ALE NIE WOŁAJCIE MAMY DO POMOCY!

Słowna piramida

Ukryto w trójkącie jedenaście słów związanych ze starożytnym Egiptem. Znajdź je! Z jedenastu niewykorzystanych liter powstanie imię słynnego faraona.

- CZY WIESZ, JAKI JEST CZAS PRZYSZŁY OD SŁOWA FARAON?

- MUMIA!

SKRYTY SKRYBA SKROBAŁ SKROBAKIEM SKRZYDLATE SŁOWA

- KIM BYŁA JEDYNA OSOBA, KTÓREJ FARAON MUSIAŁ ODDAĆ KORONĘ?

- JEGO FRYZJEREM!

EGIPSKA INSKRYPCJA

Ile słów, co najmniej trzyliterowych, można ułożyć ze słowa

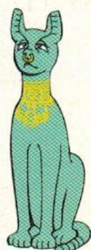
HIEROGLIFY

PRZESYCONE PACHNIDŁAMI PUSTYNNE POWIETRZE PRZENIKAŁO PRZEZ PIRAMIDĘ

HIERO	LET
PAPI	PŁAN
FARA	KA
AMU	GLIF
KA	ON
LAS	RUS

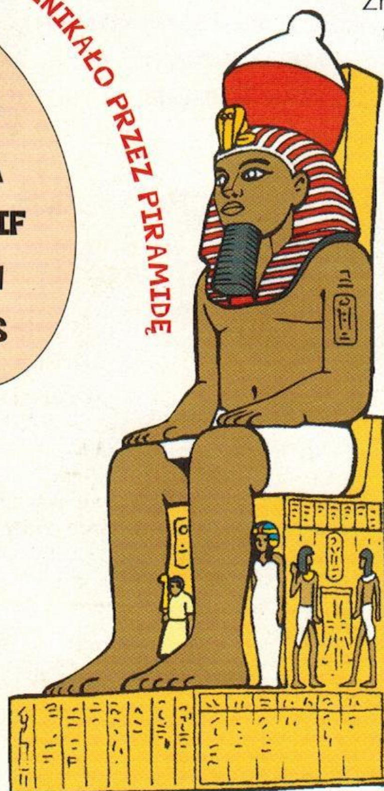
Wachlarz

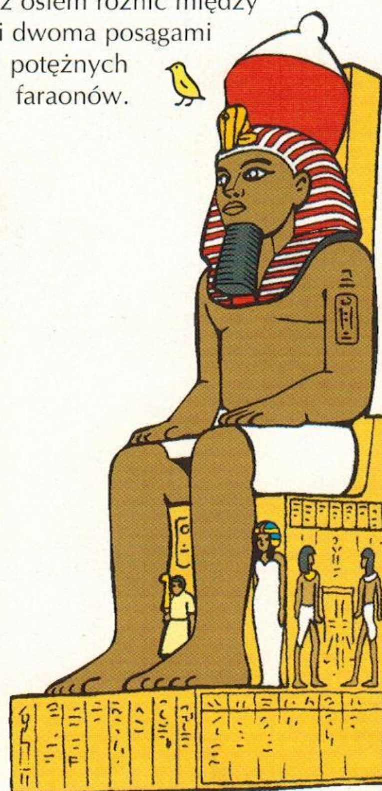
Sześć słów związanych z Krajem nad Nilem rozsypało się, gdy słudzy wachlowali faraona. Czy możesz ułożyć je z powrotem? Uważaj, żeby się znowu nie pomieszały!

Wytęż wzrok

Znajdź osiem różnic między tymi dwoma posągami potężnych faraonów.

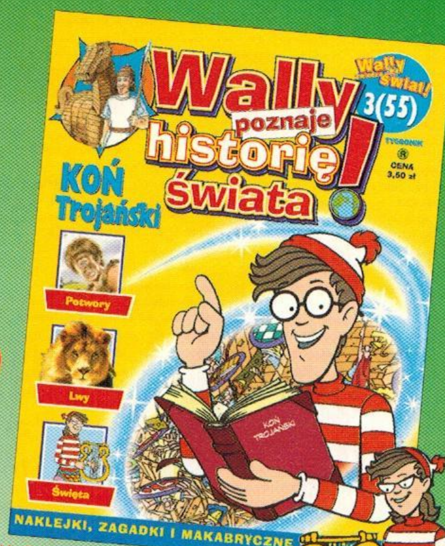
TIONY STONE IMAGES

Następnym razem Wally pozna historię

KONIA TROJAŃSKIEGO

- ZOBACZY BITWĘ Z GREKAMI
- SPOTKA SIĘ Z JEDNOOKIM POTWOREM
- OPOWIE WAM O DZIELNYCH MINOJCZYKACH, KTÓRZY SKAKALI PRZEZ BYKI

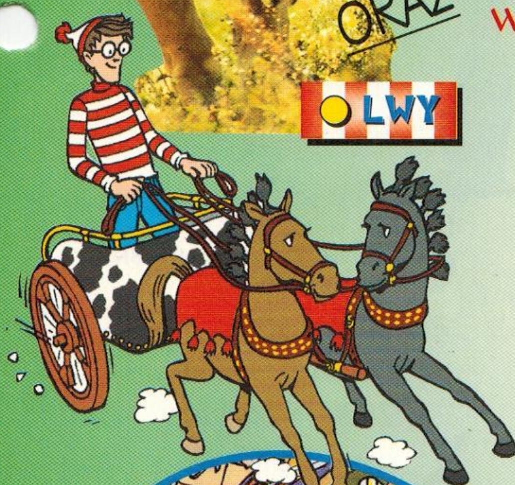

UWAGA! NASTĘPNY NUMER UKAŻE SIĘ ZA DWA TYGODNIE 02.03. 2000 ROKU.

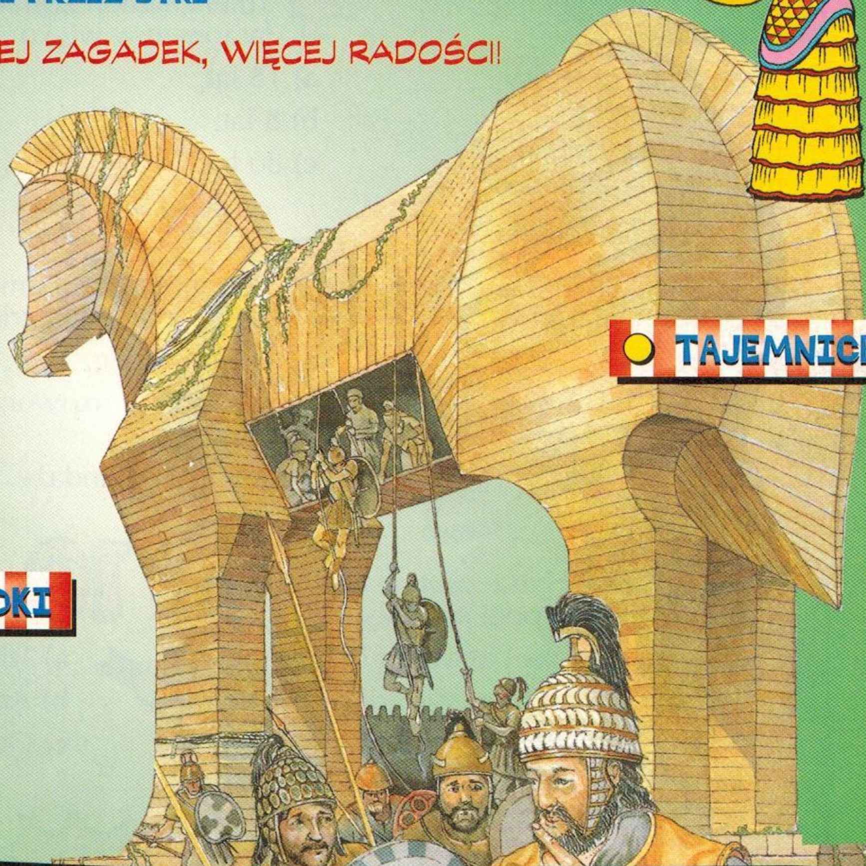
ORAZ

WIĘCEJ ZAGADEK, WIĘCEJ RADOŚCI!

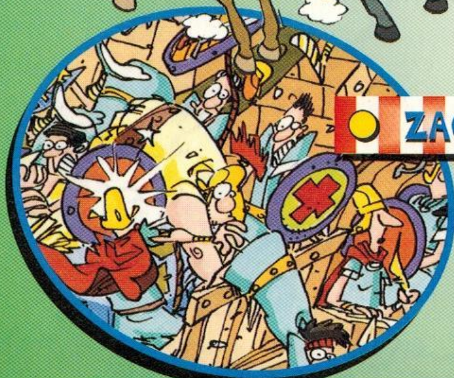
LWY

TAJEMNICE

ZAGADKI

Wydawnictwo:
GE Fabbri Phoenix Sp. z o.o.
Adres redakcji: 50-079 Wrocław,
ul. Ruska 41/42
Tel. (071) 344 77 75, fax 344 79 84
Redaktor naczelna: Małgorzata Pędziwiatr
Z-ca red. naczelnego: Violetta Nowakowska
Opracowanie graficzne: Jola Kłosowicz
Redaktorzy techniczni: M. Bryjak Korekta: Elżbieta Niegoda Kolportaż: Andrzej Grzebyk

ISBN 83-910481-1-X,
83-87911-24-0 [cz. 2 (54)]

ATLAS: otrzymasz go w prezencie wraz z numerem pierwszym WALLY POZNAJE HISTORIĘ ŚWIATA. Znajdziesz w nim barwne mapy całego świata, a także nieocenione informacje przydatne do rozwiązywania zadań domowych z historii. Są w nim też obrazki słynnych budowli, zwierząt i mieszkańców wielu krajów.

NAKLEJKI: w każdym zeszycie znajdziesz komplet darmowych naklejek do atlasu. Gdzie je naklejać? To proste! Numer naklejki odpowiada pustej kratce w atlasie. Oprócz ponumerowanych naklejek otrzymasz naklejki z reprezentantami różnych epok. Dostaniesz też zabawne nalepki Wally'ego, które możesz przykleić tam, gdzie chcesz, np. na piórniku.

SEGREGATOR: pierwszy z czterech segregatorów otrzymasz razem z numerem drugim, w którym Wally cofa się w czasy faraonów. Każdy z zeszytów jest dziurkowany, tak więc łatwo wpiąć go do segregatora. Dzięki temu cały zbiór nie będzie się niszczył, a ty szybko znajdziesz potrzebny egzemplarz „Wally'ego".

Historyczny quiz Wally'ego

CZY ZNACIE PRAWIDŁOWE ODPOWIEDZI NA TE PYTANIA, PODRÓŻNICY W CZASIE?

1 Hieroglif w kształcie lwa oznacza:

a) literę O,

b) literę R,

c) literę L.

2 Egipskie piramidy są:

a) ogromnymi grobowcami,

b) wielkimi zamkami,

c) matematycznymi łamigłówkami.

3 Egipcjanie golili głowy, ponieważ:

a) uważali, że włosy są nieczyste,

b) łyse głowy oznaczały mądrość i roztropność,

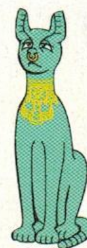
c) było im za gorąco.

4 Tutenchamon został faraonem w wieku:

a) 18 lat,

b) 8 lat,

c) 80 lat.

5 Egipcjanie robili ubrania z:

a) sierści,

b) nylonu,

c) lnu.

6 Sfinks miał tułów:

a) człowieka,

b) owcy,

c) lwa.

7 Co najpierw balsamiści robili z ciałem zmarłego?

a) usuwali mózg,

b) zanurzali w roztworze sody,

c) zawijali w bandaże.

8 Uczeń-pisarz musiał nauczyć się:

a) 70 hieroglifów,

b) 700 hieroglifów,

c) 7000 hieroglifów.

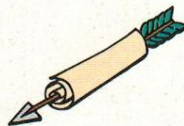

9 Hatszepsut nosiła fałszywą brodę, ponieważ:

a) taka panowała moda,

b) chciała wyglądać jak mężczyzna,

c) była faraonem.

10 Rzeka płynąca przez Egipt to:

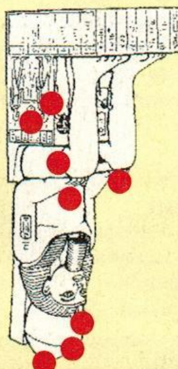
a) Nil,

b) Amazonka,

c) Odra.

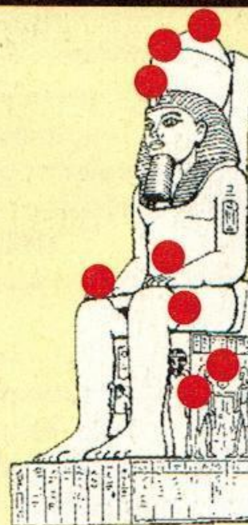
ODPOWIEDZI (NIE PODGLĄDAJ!)

Str. 1: **Szukaj i znajdź:** laska faraona - str. 4, papirus - str. 8, łódź pogrzebowa - str. 6, obelisk - str. 13, trumna mumii - str. 15, kanopa - str. 3. Str. 2: **Smukłe koty:** A i I, B i F, C i H, D i E, G i J. Str. 5: **Piramidalna układanka:** w piramidzie jest 28 trójkątów. Str. 9: **Zagadkowy klejnot:** sarkofag, trumna, skarb, maska, mumia, amulet. Str. 10-11 **:Dla uważnych:** Wally ukrył się za kamiennym blokiem pod rydwanem; mężczyzna czytający zwój papirusu jest na środku prawej strony; przerażony człowiek jest na dole po lewej; dwie mumie znajdują się pod koniem po lewej, a jedna na górze po prawej; prawie nagi budowniczy jest na dole rysunku (pies trzyma w zębach jego spodnie); zakochany budowniczy rzeźbi serce po prawej. Na obrazku znajduje się siedem nakryć głowy, a tarczę z wojny trojańskiej trzyma w ręku mężczyzna na dole.

Str. 12: **Zagadkowa paleta:** krem, perfumy, olej, wosk, róż. Str. 19: **Tajemnicze egipskie hieroglify Wally'ego:** Wally i piramidy Str. 20: **Słowna piramida:** Nil, kot, grób, zwój, mumia, faraon, dolina, papirus, klejnot, piramida. Imię faraona - Tutenchamon. **Wytęż wzrok:** 8 różnic pokazaliśmy po lewej. **Wachlarz:** hieroglif, papirus, faraon, amulet, kapłan, laska. **Quiz Wally'ego:** 1 C, 2 A, 3 A, 4 B, 5 C, 6 C, 7 A, 8 B, 9 C, 10 A.

Str. 1: **Szukaj i znajdź:** laska faraona - str. 4, papirus - str. 8, łódź pogrzebowa - str. 6, obelisk - str. 13, trumna mumii - str. 15, kanopa - str. 3. Str. 2: **Smukłe koty:** A i I, B i F, C i H, D i E, G i J. Str. 5: **Piramidalna układanka:** w piramidzie jest 28 trójkątów. Str. 9: **Zagadkowy klejnot:** sarkofag, trumna, skarb, maska, mumia, amulet. Str. 10-11 **:Dla uważnych:** Wally ukrył się za kamiennym blokiem pod rydwanem; mężczyzna czytający zwój papirusu jest na środku prawej strony; przerażony człowiek jest na dole po lewej; dwie mumie znajdują się pod koniem po lewej, a jedna na górze po prawej; prawie nagi budowniczy jest na dole rysunku (pies trzyma w zębach jego spodnie); zakochany budowniczy rzeźbi serce po prawej. Na obrazku znajduje się siedem nakryć głowy, a tarczę z wojny trojańskiej trzyma w ręku mężczyzna na dole.

Str. 12: **Zagadkowa paleta:** krem, perfumy, olej, wosk, róż. Str. 19: **Tajemnicze egipskie hieroglify Wally'ego:** Wally i piramidy Str. 20: **Słowna piramida:** Nil, kot, grób, zwój, mumia, faraon, dolina, papirus, klejnot, piramida. Imię faraona - Tutenchamon. **Wytęż wzrok:** 8 różnic pokazaliśmy po lewej. **Wachlarz:** hieroglif, papirus, faraon, amulet, kapłan, laska. **Quiz Wally'ego:** 1 C, 2 A, 3 A, 4 B, 5 C, 6 C, 7 A, 8 B, 9 C, 10 A.

ODPOWIEDZI (NIE PODGLĄDAJ!)